

Långsiktiga prognoser

Konjunkturinstitutets prognoser sträcker sig två år framåt. Medan en mer översiktlig bedömning görs för utvecklingen på lite längre sikt. Här redogörs metoden för makroekonomisk utveckling på längre sikt och principerna bakom dessa så kallade medelfristiga kalkyler.

Konjunkturläget svårare att förutse längre fram

Kring varje prognos finns en osäkerhet och ju längre fram vi blickar desto större blir osäkerheten. I synnerhet är det svårt att avgöra var i konjunkturcykeln svensk ekonomi är om tre år och därefter. Konjunktursvängningar uppstår när ekonomin utsätts för oväntade störningar som påverkar ekonomin i flera år. Så småningom klingar effekten av historiska störningar av, medan nya störningar per definition inte kan förutses.

Efterdyningarna kan dock pågå under lång tid och under de första åren i medelfristen kan effekten av historiska störningar finnas kvar. Dessa år påverkas dock normalt av historiska störningar i mindre grad än under kortsiktsprognosen. Med andra ord är de prognostiserade konjunktursvängningarna mindre ju längre fram vi blickar.

Prognoser ångt fram i tiden är i allmänhet nästan helt bestämda av långsiktiga trender för bland annat produktivitet och antalet arbetade timmar. Att på något annat sätt försöka bedöma var i konjunkturcykeln Sverige är om exempelvis sju år leder sannolikt till större prognosfel.

På grund av den stora osäkerheten används den medelfristiga prognosen huvudsakligen som referensbana till alternativa scenarier, det vill säga som bas för diskussioner om alternativa antaganden. Det ska vara en konsistent beräkning, så att prognosen för en enskild ekonomisk variabel ska vara rimlig, givet att resten av ekonomin utvecklas enligt prognos.

Den trendmässiga utvecklingen förändras över tiden

Utan oförväntade störningar kommer ekonomin så småningom utvecklas i takt med den trendmässiga utvecklingen. Den trendmässiga utvecklingen behöver dock inte sammanfalla med den historiska trenden, exempelvis påverkar demografiska förändringar arbetskraftens storlek och sammansättning.

Beräkningen av anpassningen mot den trendmässiga utvecklingen understöds av Konjunkturinstitutets dynamiska makromodell KIMOD, som bland annat tar hänsyn till att ofullständig information hos ekonomins aktörer medför att priser och löner är trögrörliga och fördröjer marknadsekonominns återgång till jämvikt.

Så bestäms BNP på lång sikt

På lång sikt bestäms utvecklingen av ekonomins utbudssida, det vill säga utbudet av arbetskraft, utbildningsnivån, den teknologiska nivån och tillgången till investeringskapital. Det totala antalet arbetade timmar i ekonomin beräknas i detta fall utifrån demografiska prognoser över befolkningen i arbetsför ålder, samt bedömningar av jämviktsarbetslösheten, andelen av befolkningen utanför arbetskraften och medelarbetstiden.

BNP beräknas som totala antalet arbetade timmar multiplicerat med produktiviteten, det vill säga värdet av hur mycket varje arbetad timme genererar i form av varor och tjänster. Framskrivningen av produktiviteten sker på branschnivå och aggregering till nationell nivå sker med beaktande av hur branschsammansättningen i näringslivet och den relativa storleken på offentlig sektor kommer att förändras framöver.

Bytesbalansens effekt på konsumtion och investeringar

Sverige har länge haft ett överskott i utrikeshandeln med varor och tjänster, vilket ger årliga överskott i bytesbalansen mot omvärlden. Överskottet i bytesbalansen antas dock inte kunna bestå på lång sikt. Det skulle innebära en evig ökning av svenskarnas reala nettoförmögenhet i utlandet, vilket är orimligt. I medelfristen antas en gradvis förändring av sammansättningen av BNP så att handelsbalansen (nettoexporten) minskar, som andel av BNP, och att den inhemska användningen av BNP ökar.

En viktig förklaring till att detta antagande görs är att befolkningen åldras. En åldrande befolkning innebär dels att de äldres löpande inkomster minskar och att de därmed i större utsträckning förbrukar sitt sparkapital, dels att efterfrågan på inhemska producerade välfärdstjänster som sjukvård och äldreomsorg kan komma att öka som andel av BNP, vilket är förenligt med att exportindustrins andel av BNP antas minska.

Lägre nettoexport medför att summan av bruttoinvesteringar, offentlig konsumtion och hushållens konsumtion måste öka som andel av BNP. Beräkningarna av offentlig konsumtion i medelfristen

bygger på antagandet att sysselsättningen i den offentliga sektorn anpassas till den demografiska utvecklingen, så att personaltätheten (per invånare av viss ålder och kön) hålls oförändrad i offentlig verksamhet, för att ge en oförändrad standard. Den offentliga konsumtionen antas också anpassas till överskotts målet i de offentliga finanserna.

De offentliga finanserna styrs av överskotts målet

Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn, det vill säga skillnaden mellan inkomster och utgifter, beräknas så att det ska uppgå till drygt 1 procent av BNP 2020. Detta kan i praktiken ske på många sätt, men i de medelfristiga kalkylerna antas att utgifterna för offentlig konsumtion och transfereringar till hushållen anpassas så att överskotts målet uppfylls. Beräkningarna görs med hjälp av Konjunkturinstitutets modell FIMO.

Under oförändrade regler bestäms de offentliga konsumtionsutgifterna i huvudsak av förändringar i befolkningens storlek och ålderssammansättning. Denna nivå justeras i medelfristkalkylen för att fånga en del av anpassningen till överskotts målet. Detta får återverkan på sammansättningen av BNP, bland annat på export och hushållens konsumtion. De offentliga transfereringsutgifterna till hushållen skrivs fram dels med demografin och sysselsättningen, dels med pris- och/eller löneökningstakten. De medelfristiga beräkningarna av transfereringsutgifterna är därmed mer mekaniska jämfört med kortsiktsprognosen och beaktar exempelvis inte beteendeeffekter i lika stor utsträckning. Till detta läggs en beräkningsteknisk transferering till hushållen så att överskotts målet uppfylls.

Den offentliga sektorns inkomster består till största delen av skatter. På medellång sikt antas att skattebaserna utvecklas i samma takt som respektive realekonomiska variabler, exempelvis hushållens konsumtion eller lönesumman, medan de implicita skattesatserna antas vara oförändrade efter kortsiktsprognosens slutår. Antagandet om att de offentliga finanserna på sikt är i balans är konsistent med att BNP går mot sin långsiktiga trend och att det råder en allmän jämvikt. En försvagning av de offentliga finanserna bidrar till att ge hushållen den disponibla inkomst som är förenlig med konsumtionsprognosen samt det inhemska sparande som är förenligt med ett lägre överskott i bytesbalansen.

Så bestäms priser, löner och räntor

Den reala bilden som medelfristen genererar är konsistent med den prognos för reporäntan som publiceras i Konjunkturläget. Här tas även hänsyn till att en expansiv finanspolitik kan öka inflationstrycket vilket kräver en mer åtstramande penningpolitik. På sikt går inflationen mot Riksbankens mål på 2 procent per år. Lönerna och efterfrågan på arbetskraft och kapital påverkas därmed av reporäntan så att den reala arbetskostnaden per producerad enhet på sikt är konsistent med ett givet internationellt avkastningskrav. Även växelkursen bestäms simultant i kalkylen, fallet i nettoexporten korresponderar mot en appreciering av kronan.

